

RABHADH

Ní mór duit an páipéar seo a chur ar ais le do fhreagarleabhar.



Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ AN TEASTAIS SHÓISEARAIGH, 2016

**STAIR – GNÁTHLEIBHÉAL
(180 MARC)**

DÉ CÉADAOIN, 15 MEITHEAMH – TRÁTHNÓNA, 2.00 – 3.30

STAMPA AN IONAIID

SCRÚDUIMHIR

FREAGAIR GACH CEIST 1, 2, 3 AGUS 4.

**FREAGAIR 1, 2 AGUS 3 SNA SPÁSANNA ATÁ ANN
CHUIGE SIN AR AN SCRÚDPHÁIPÉAR.**

FREAGAIR CEIST 4 I DO FHREAGARLEABHAR.

CUIR AN PÁIPÉAR SEO ISTEACH LE DO FHREAGARLEABHAR

1. PICTIÚIR (35 marc)

Déan staidéar ar na pictiúir, **A1, A2, B agus C**, a ghabhann leis an bpáipéar seo agus ansin freagair na ceisteanna seo a leanas:

(a) **PICTIÚIR A1 agus A2**

Taispeánann Pictiúir A1 agus A2 tuamaí ó Éirinn anallód.

- (i) Cad a insíonn an tuama i bpictiúir A1 dúinn faoi na daoine in Éirinn anallód?
 (2)

- (ii) Taispeánann pictiúir A2 Slí an Bhrú, Contae na Mí. Bhí na daoine a thóg é thar a bheith oilte. Tabhair píosa **amháin** eolais a thacaíonn leis an ráiteas sin.

 (4)

- (iii) Cuir tic le ceann **amháin** de na téarmaí seo a leanas a bhaineann le hÉirinn anallód agus mínigh an téarma a roghnaigh tú:

Cill Santail
Draoi
Fulacht Fia

 (4)

(b) **PICTIÚIR B**

Taispeánann Pictiúir B mainistir in Éirinn.

- (i) Conas a úsáideadh an cloigtheach (marcáilte le X)?

 (4)

- (ii) Cén fáth a bhfuil pictiúir ar an gcros ard (marcáilte le Y)?

 (4)

- (iii) Ainmnigh naomh **amháin** ó thús Ré na Críostaíochta in Éirinn agus suíomh a raibh baint aige/aici leis.
 Naomh:.....
 Suíomh:..... (4)

(c) **PICTIÚR C**

Taispeánann pictiúr C, leis an ealaíontóir Theodor de Bry, Christopher Columbus ag teacht i dtír i Meiriceá.

- (i) Conas atá a fhios againn go raibh cuid de na daoine áitiúla, marcáilte le Z, ag iarraidh bualadh le Columbus?

.....
..... (2)

- (ii) Conas atá a fhios againn go raibh eagla ar dhaoine áitiúla eile, marcáilte le Z freisin, roimh Columbus?

.....
..... (3)

- (iii) Cén fáth, dar leat, a bhfuil cros á cur in airde ag na fir ar an taobh clé den phictiúr?

.....
.....
..... (4)

- (iv) Tabhair cúis **amháin** ar féidir le heolas i ndoiciméid staire a bheith mícheart.

.....
.....
..... (4)

2. DOICIMÉID
(35 marc)

Déan staidéar ar na doiciméid - **1 agus 2** - a ghabhann leis an bpáipéar seo agus ansin freagair na ceistanna seo a leanas:

(a) **Doiciméad 1**

Scéal faoi eachtra a tharla i bPort Láirge le linn éirí amach 1798.

- (i) Cén t-ainm a bhí ar an mbeairic?
..... (2)
- (ii) Cé aige a raibh smacht ar an mbeairic?
..... (2)
- (iii) Cad a bhí á bhailiú ag na feirmeoirí?
..... (2)
- (iv) Mínigh conas a d'éalaigh an príosúnach.
.....
..... (3)
- (v) Conas a d'análaigh an príosúnach?
.....
..... (3)
- (vi) Ainmnigh ceannaire réabhlóideach amháin ó Thréimhse na Réabhlóidí (1770-1815) i Meiriceá **nó** sa Fhrainc **nó** in Éirinn **agus** an tír a raibh baint aige/aici léi.
Ceannaire:.....
Tír:..... (4)

(b) **Doiciméad 2**

Cuntas ar an saol i mBré sna 1940idí. Is é Éamon de Buítléar a scríobh an cuntas.

- (i) Cén fáth a raibh sé éasca ar dhaoine as Baile Átha Cliath cuairt a thabhairt ar Bhré?
..... (2)
- (ii) Cár fhan capaill agus cairteacha leis na cuairteoirí?
..... (2)
- (iii) Cár thug na capaill agus na cairteacha na cuairteoirí de ghnáth?
..... (2)
- (iv) Cén uirlis cheoil a bhí á seinm ag an bhfear?
..... (2)
- (v) Tabhair **dhá** phíosa eolais eile faoin gceoltóir.
.....
.....(3)
- (vi) Cén fáth a gceapann tú go raibh cuimhne chomh soiléir sin ag Éamon ar an lá áirithe sin?
.....
..... (4)
- (vii) Cuir tic le ceann **amháin** de na téarmaí seo a leanas a bhaineann le staidéar a dhéanamh ar an stair agus mínigh an téarma a roghnaigh tú:
Foinse thánaisteach *Déantán* *Músaem*
.....
.....
..... (4)

3. CEISTEANNA GEARRFHREAGRA
(60 marc)

Freagair **DEICH** gcinn de na ceisteanna seo a leanas. Is fiú 6 mharc gach ceist.

- (i) Míniú an téarma foinse phríomha agus tabhair sampla.
.....
..... (6)
- (ii) Ainmnigh bealach **amháin** a bhféadfadh seandálaí teacht ar chinneadh faoin áit a ndéanadh sé/sí tochailt.
..... (6)
- (iii) Cén fáth nach mór do sheandálaithe a bheith cúramach leis na nithe a fhaightear ar thochailt?
..... (6)
- (iv) Cad ba chiall le *teach screaptra* i mainistir i dtús Ré na Críostaíochta in Éirinn?
..... (6)
- (v) Tabhair cúis **amháin** a raibh an saol cruá i mainistir i dtús Ré na Críostaíochta in Éirinn.
.....
..... (6)
- (vi) Míniú an chúis a raibh sé deacair caisleán meánaoiseach a ghabháil.
.....
..... (6)
- (vii) Tabhair cúis **amháin** ar thosaigh an Athbheochan san Iodáil.
.....
..... (6)
- (viii) Ainmnigh scríbhneoir de chuid na hAthbheochana agus saothar **amháin** leis/léi.
Scríbhneoir:
Saothar: (6)
- (ix) Míniú athrú **amháin** a tharla san ealaín **nó** san eolaíocht le linn na hAthbheochana.
.....
..... (6)
- (x) Tabhair cúis **amháin** a raibh taisteal farraige níos sábháilte in 1500 ná mar a bhí sa bhliain 1300 nó mar sin.
.....
..... (6)

- (xi) Tabhair cúis **amháin** a raibh sé éasca go maith ar Eorpaigh dúchasaigh Mheiriceá a chloí thart ar an mbliain 1500.
-
- (6)
- (xii) Ainmnigh imeacht mór **amháin** a tharla i Meiriceá **nó** sa Fhrainc **nó** in Éirinn le linn Thréimhse na Réabhlóidí 1770-1815.
- Tír:
- Imeacht: (6)
- (xiii) Tabhair cúis **amháin** ar éirigh leis an réabhlóid nó ar theip uirthi i Meiriceá **nó** sa Fhrainc **nó** in Éirinn le linn na tréimhse 1770-1815.
- Tír: Ar éirigh leis an réabhlóid?.....
- Cúis:
- (6)
- (xiv) Luaigh bealach **amháin** inar athraigh an Réabhlóid Talmhaíochta an Bhreatain.
-
- (6)
- (xv) Tabhair cúis **amháin** ar thosaigh an Réabhlóid Thionsclaíoch sa Bhreatain.
-
- (6)
- (xvi) Luaigh forbairt **nó** aireagán tábhachtach **amháin** ón Réabhlóid Talmhaíochta **nó** ón Réabhlóid Thionsclaíoch **agus** an duine a bhí freagrach as.
- Forbairt/Aireagán:.....
- Duine: (6)
- (xvii) Tabhair **dhá** chúis a raibh an saol míthaitneamhach i gcathracha na Breataine thart ar an mbliain 1850.
-
- (6)
- (xviii) Ainmnigh banpholaiteoir tábhachtach Éireannach **amháin** ón fichiú haois **NÓ** tabhair athrú mór **amháin** a tháinig ar shaol na mban in Éirinn na fichiú haoise.
-
- (6)
- (xix) Ainmnigh ceannaire polaitiúil tábhachtach **amháin**, taobh amuigh d'Éirinn, ón tréimhse 1922-1989 **agus** an tír a raibh sé/sí i gceannas uirthi.
- Ceannaire: Tír: (6)
- (xx) Ainmnigh imeacht mór polaitiúil **amháin**, lasmuigh d'Éirinn, le linn na tréimhse 1945-1989.
-
- (6)

4. PEARSANA SA STAIR
(50 marc)

Freagair A agus B

A. Roghnaigh duine **amháin** de na daoine a ndéantar cur síos orthu thíos. Scríobh mar gheall ar an duine sin. Más mian leat, is féidir leat na leideanna a úsáid chun cabhrú leat i do fhreagra. Scríobh an teideal a roghnaíonn tú ag barr do chuntais.

(i) **Duine a chónaigh i sibhialtacht ársa a ainmníonn tú taobh amuigh d'Éirinn.**

LEIDEANNA: * Tithíocht * Creideamh
* Caitheamh aimsire * Nósanna adhlactha (25)

(ii) **Duine a chónaigh i mbaile mór le linn na Meánaoiseanna.**

LEIDEANNA: * Obair * Creideamh
* Caitheamh aimsire * Contúirtí (25)

(iii) **Leasaitheoir creidimh a ainmníonn tú le linn an Reifirméisín.**

LEIDEANNA: * Luathshaol * Cathair/Tír lena mbaineann sé/sí
* Tuairimí * Tionchair (25)

AGUS

B. Roghnaigh duine **amháin** de na daoine a ndéantar cur síos orthu thíos. Scríobh mar gheall ar an duine sin. Más mian leat, is féidir leat na leideanna a úsáid chun cabhrú leat i do fhreagra. Scríobh an teideal a roghnaíonn tú ag barr do chuntais.

(i) **Duine a fuair talamh in Éirinn le linn na bplandálacha.**

LEIDEANNA: * Cúiseanna leis an bplandáil * Do thuairim faoi na hÉireannaigh
* An rialtóir a chuir i bhfeidhm í * Athruithe i saol na hÉireann de bharr plandála (25)

(ii) **Duine a chónaigh in Éirinn le linn an Ghorta Mhóir (1845-1851).**

LEIDEANNA: * Fadhbanna a bhí roimh dhaoine * Iarrachtaí leas a bhaint as
* Iarrachtaí cúnaimh a thabhairt * Tionchair ar Éirinn (25)

(iii) **Duine a ainmníonn tú a bhí páirteach sa choimhlint ar son Shaoirse na hÉireann (1916-1923).**

LEIDEANNA: * Ceannairí * Modhanna a úsáideadh
* Príomhimeachtaí * Fadhbanna a bhí le réiteach

NÓ

Seandúine ag caint faoi athruithe a tharla faoin tuath in Éirinn ó 1950 nó mar sin.

LEIDEANNA: * Athruithe ar shiamsaíocht * Athruithe ar obair agus ar fheirmeoireacht
* Athruithe ar thithíocht * Athruithe ar chumarsáid (25)